

De vrouwen van kamp Westkapelle

Moluks muziektheater over vergeten incident

Door Gerda den Hollander

12-09-2006

"Ik ben geboren in de woelige geschiedenis ... waar politiek faalt ... beloften niet worden gehouden." Actrice Nel Lekatompessy staat met haar rug naar de roodstenen barakken van kamp Westkapelle. Van achter de Scheldedijk blaast de zeewind haar woorden naar de volgepakte tribune. Theatergroep Delta brengt een door velen vergeten recent stuk geschiedenis tot leven, in een muzikale voorstelling op de plaats waar het gebeurde.

In kamp Westkapelle woonden in de jaren vijftig tientallen Molukkers in kamertjes van twee bij vier. Op gepaste afstand van het Zeeuwse arbeidersdorp en omgeven door prikkeldraad. Inmiddels heeft een industriegebied het kamp opgeslokt en doen de vervallen barakken dienst als caravanopslag. Niets getuigt meer van het schietincident van 1956, waarbij negen ongewapende Molukkers door politievuur gewond raakten. Het was een dieptepunt in de moeizame relatie tussen Nederlandse overheid en de Molukkers.

Geschiedenis

Ruim twaalfduizend Molukkers kwamen in 1951 gedwongen naar Nederland. Het merendeel waren militairen (en hun gezinnen) die in het Koninklijk Nederlandsch-Indisch Leger (KNIL) hadden gevochten tegen de Indonesische onafhankelijkheidsstrijders. Met de belofte van spoedige terugkeer naar hun eilandengroep werden ze verspreid over Nederland in barakken gehuisvest. Sommigen van deze opvangkampen deden in de oorlog dienst als concentratiekamp. Het kamp Westkapelle was een zogeheten DUW-kamp (Dienst Uitvoerende Werken) voor arbeiders die hielpen bij de wederopbouw. Later werden de kampen eufemistisch omgedoopt in 'woonoorden'.

Herinneringen ophalen

Dit incident herleeft in de voorstelling, waarin een middelbare vrouw herinneringen ophaalt aan haar jeugd in het kamp. De zesjarige wist destijds niets van de achtergronden van deze gebeurtenis, maar ze heeft er een levenslange angst voor mannen in zwarte jassen aan overgehouden. Voor de theatermakers een herkenbaar gegeven. Hoofdrolspeelster Lekatompessy groeide zelf op in het nabij gelegen kamp Souburg en hoorde als kind over de gebeurtenis. Ook regisseur Anis de Jong heeft herinneringen aan het

schietincident, want hij woonde destijds in het Vlissingse kamp Havendorp.

De voorstelling wordt ondersteund door twee muzikanten met gitaren en trommels en de zangeressen Julia Loko en Maria Lekransy. Zij geven als het koor in een Griekse tragedie commentaar op de gebeurtenissen én vertolken bekende Molukse liederen. Muziek die zowel door de weemoed van de Portugese Fado als de swingende Braziliaanse ritmes is beïnvloed. Immers lang voordat de Nederlanders de Molukken koloniseerden, dreven de Portugezen al handel met de specerijrijke eilanden. Het Molukse publiek neuriet geregeld mee.

Theaterallure

De muziek geeft het anekdotische verhaal van de Vlaamse schrijver Paul Pouveur theaterallure. Pouveur verwoordt de onmacht van de maatschappij in de jaren vijftig om met de dekolonisatie om te gaan. Zonder hiervoor de Nederlandse regering te willen veroordelen,

want "geen enkel dekolonisatieproces verloopt zonder geweld". Laat onverlet dat vooral niet-Molukse bezoekers zich nogal eens plaatsvervangend schamen.

Voor Pouveur is het vooral een verhaal over hoe je omgaat met je verleden. "De vrouw kan het leed van haar ouders omarmen, of er afstand van doen, dat laat ik in het midden", zegt de schrijver hierover. Dat regisseur Anis de Jong in de voorstelling voor de laatste optie koos, deert hem niet. "Het geeft voldoende stof om na de voorstelling over de inhoud verder te praten. Daar doe ik het voor."

Incident 'stuur de rekening maar naar de koningin'

De inwoners van de kampen werden volledig verzorgd, tot duidelijk werd dat Indonesië de terugkeer van de Molukkers blokkeerde. Het proces van inburgering dat volgde, verliep moeizaam. Uit protest dat ze voor zichzelf moesten zorgen, gingen de bewoners van kamp Westkapelle stelen, plunderen en uiteindelijk proletarisch winkelen in het dorp. Bij een treffen met de politie raakten negen ongewapende Molukkers gewond. Alle mannen werden uit het kamp weggehaald om pas enkele maanden later terug te komen. Sommige Molukse kapers en gijzelaars die in de jaren zeventig terugkeer wilden afdwingen, noemen de gebeurtenis als voedingsbodem voor hun radicalisering.